

terque tolerare oportet. 4° Praestandum est servitium. Occasione festorum, officiorum etc. unusquisque requisitus, et prout de more, propriam operam praestet (Intellige quantum potest pro viribus et sine proprii gregis detrimento). 5° Deserviunt etiam moderatae confabulationes; maxime vero conferentiae circa theologiam moralem et pastoraalem, quae ex legibus dioecesanis, vel iubente Episcopo, sub obligatione cadere possunt. 6° Singularitates, etsi optimae, non nisi prudenter adhibeantur; imo, si aliqua consuetudo, quae ab aliis servatur, non videretur esse servanda, caute et consulto Episcopo procedendum esset, si ex innovatione discordia non levis pertimescenda foret; saepe enim minus malum tolerare oportet ne peius sequatur. In rebus tamen valde substantialibus, alienis erroribus alienaeque socordiae aut perversitati nemo se uniformare debet; neque ex respectu humano perversis principiis, murmurationibus, scandalis, aliisque rebus omnino intolerandis quisquam plausum facere, aut participare poterit. 7° Prandia (si quae sint de consuetudine) serventur; attamen foeminae non assideant: et magna cautela habeatur ne sobrietatis limites excedantur, aut sive murmurationibus sive inconditis clamoribus scandalum ullum saecularibus praebeatur.

CAPUT XXX.

De necessitate ut parochus in regenda paroecia rationem habeat circumstantiarum, et sit (ut vulgo dicitur) homo sui temporis.

ARTICULUS I.

Agitur de re ista in generali.

690. *Adestne revera necessitas ut parochus aetate nostra, non iam prorsus modo (ut ita dicam) antiquo procedat, sed aliquid novi adhibeat?* Distinguendum est inter locum et locum. Oportet enim ut in quibusdam locis more solito procedatur, et in aliis nova media adhibeantur.

691. *Quaenam loca exigunt ut more solito procedatur?*

I. In quibusdam paroeciis, speciatim ruri et in montibus, quamvis adsint inordinationes quoad mores (quae certe nullibi desunt), adhuc viget antiqua fides, et impiae sectae non penetrarunt. Illuc profecto sufficit ut parochi procedant more antiquo; unde optime se gerunt si diligenter explicent Evangelium, faciant catechismum, debitas non omittant correctiones, orent pro populo, bonum exemplum praebeant, identidem sacram Missionem advocent, et uno verbo ea omnia praestent, quae semper et ubique necessaria recognita fuerunt, ut boni pastoris partes adimpleantur. Hoc, inquam, sufficit, nec oportet (saltem ordinarie) ut de rebus modernis solliciti sint.

II. Imo, sicut medicina a morbo non requisita facile praeiudicat, ista media moderna, ubi a circumstantiis non exiguntur, possent obesse et quidem valde. Quid enim si in locis ita praeservatis conciones polemicae fierent? Scripsit D. Thomas (2. 2. q. X A. 7): « Periculosum est publice disputare de fide coram simplicibus, quorum fides

« ex hoc est firmior, quia nihil diversum audierunt ab eo « quod credunt ». Quid insuper si, dum illuc iuvenes more antiquo soliti essent post solis occasum extra domum nunquam remanere, introducerentur conventus (vulgo *ritrovi*), in quibus dicti iuvenes, omnes quidem aequae catholici sed non omnes aequae bene morati, coadunarentur; et illuc inciperent remanere etiam horis nocturnis, chartis aleatoriis ludendo, vinum bibendo, pecuniam insumendo, malos socios aquirendo etc.?

III. Attamen quoad loca a sectis non adhuc invasa, et proinde circa religionem non valde corrupta, advertenda sunt sequentia: 1° Possent adesse initia (v. g. propter aliquem impium, aliqua diaria etc.), vel etiam posset adesse periculum invasionis socialismi etc.; et proinde illuc quoque oporteret ut parochi congruo modo principiis obsisterent, et starent parati etc. 2° In bonis paroeciis omni nisu curare oportet ut bonae serventur. Sectae enim facile invadunt paroecias iam malis moribus corruptas, non vero honestate et religione florentes, quae ex hoc ipso murum aeneum et munitionem fortissimam eisdem opponunt. 3° Societates mutui succursus pro operariis et capsae rurales pro agricolis ex una parte sunt semper utilissimae, et ex alia solum in paroeciis adhuc bonis et religiosis institui possunt. Quoad istas itaque non est expectandum ut paroecia iam mala evaserit, et nequidem ut partialiter parochiani ad sectas transierint. SS. mus D. N. (Encycl. *Rerum novarum* in fin.) dicit: « Accingendum ad suas cuique « partes, et maturime quidem, ne tantae iam molis incommodum fiat insanabilius cunctatione medicinae ».

692. *Quaenam loca exigunt ut nova media adhibeantur?*

I. Hodie multa sunt loca in quibus liberalismus, qui (ut demonstravi in opusculo *De liberalismo*) consistit in libertate mali et persecutione boni, ita dominatur, ut, praeter corruptionem morum, quam semper magis magisque procurat, bellum acerrimum inferat contra Religionem,

atque insuper partim proletarios adversus divites incitando et partim contra gubernia machinando, extremam ipsi societati civili ruinam paret. Hinc systemata impiissima indifferentismi, rationalismi, naturalismi, materialismi, positivismi, atheismi. Hinc (exaggerando vel prorsus falsificando historiam) contra Summos Pontifices, contra sacram inquisitionem, et generatim contra religionem, calumniae, quae odio vel contemptui illam exponunt. Hinc doctrinae quam maxime subversivae v. g. quod proprietas est furtum, quod assassinium politicum non est delictum, quod morientes in rebellionibus, vel damnati ad mortem propter dicta assassinia, sunt martyres etc. Hinc doctrinae quam maxime immorales, v. g. de divortio, de libero amore etc. Hinc colluvies immensa librorum atque diariorum, neenon theatra, sermones populares (*meeting*), circuli (*clubs*), imo et non pauci Professores (speciatim philosophiae, physicae, geologiae et historiae) a quibus impietates et nequitiae praedictae disseminantur. Hinc ostracismus cuilibet signo religioso a scholis, a tribunalibus, a municipiis, a publicis diversoriis. Hinc *laicismus* in omnibus, unde recreatoria laica, matrimonia civilia, funera civilia etc. Hinc conatus omnes ut clerus imminuatur, depauperetur, excludatur: suppressio ordinum religiosorum; suppressio beneficiorum ecclesiasticorum; suppressio exemptionis clericorum a conscriptione militari; suppressio Cappellanorum in exercitu, in carceribus, in municipiis; suppressio directorum spirituum in gymnasiis etc. Hinc, speciatim ad mores depravandos, choreae inverecundae, et ea quae vulgo dicuntur *pornografia, operette, caffè chantants, romanzi, appendici* etc. Adde alia duo summi momenti.

Primum consistit in sectis innumeris, quarum principales sunt massonicae, socialisticae, anarchicae, protestanticae (nihil dico de secundariis, v. g. spiritisticis, cremationisticis etc.), Singulae autem, praeterquam quod *vis unita fortior*, numero asseclarum (quum iam evaserint per totum orbem diffusissimae), audaciâ, astutiâ, auro, et pro-

tectionibus, potentissimae sunt. Et quamvis sint diversae, tamen in scopo persequendi catholicam religionem uniuntur, et quidem ita ut quomodolibet per fas et nefas procedere paratae sint.

Secundum consistit in summo studio assequendi regimen guberniorum et municipiorum, pro electionibus enim politicis et administrativis omnis lapis movetur nihilque intentatum relinquitur, ut massones et socialistae, et uno verbo viri liberales, et quidem ex illis qui magis Ecclesiae infensi sunt, electi evadant.

Et notandum quod Ecclesiae hostes in his procurandis tanta calliditate, tanto ardore, tanta constantia, atque modo semper crescenti, procedunt, ut non iam ab hominibus sed a daemonibus duci videantur.

Quid autem his mediis de facto obtineant, heu nimis videmus oculis nostris. Imprimis apostasia a religione in civitatibus est quasi universalis non solum quoad adultos, sed etiam quoad adolescentes, qui vix ab uno vel altero anno ad primam communionem admissi fuerunt. Mulieres quoque non paucae a religione apostatare incipiunt, et huc illuc incredulitas etiam ad agricolas extenditur. Nihil proinde dico de viventibus in solo matrimonio civili, de non baptizantibus filios, de impiissime obeuntibus, et proinde de istorum omnium damnatione aeterna. Socialistae autem (qui, ut supra innui, pauperes, agricolas et operarios contra divites incitant et societatem funditus subvertere moluntur) coniurationes (vulgo *leghe di resistenza*) etiam ruri efformant; innumeras et vastissimas cessationes ab opere (vulgo *scioperi*) ubique faciunt, et alicubi ad colluctationes cruentas cum publica militia deveniunt, atque interim in aulis legislativis semper novas sedes sibi procurant. Adde quod Gubernia fere omnia iam sunt massonica, et idem die de municipiis plurimis; unde eadem secta massonica de locis piis, de scholis, et de officiis innumeris, iam ad libitum pro suis asseclis disponit. Malum denique terribilem in modum adaugent anarchici, qui (ut nihil dicam de

tumultibus et aliquando de stragibus popularibus) sive motu proprio sive ex aliarum sectarum instigatione, Reges aliosve Supremos Imperantes proditorie interficiunt. Ex statisticis patet quod in postremo sexaginta annorum spatio quinquaginta septem huiusmodi assassinia consummata vel attentata fuerunt.

II. Nunquid in locis, ubi huiusmodi sectae dominantur, et proselitismum faciendo fere omnes capiunt, ac talem et tantam religioni atque societati ruinam moluntur, nunquid (dico) satis erit ut parochi explicent Evangelium, tradant doctrinam christianam, Missam celebrent, orent, et uno verbo solum modo antiquo se gerant? Minime profecto. Agitur de magna plaga nova, agitur de erroribus novis aut noviter resuscitatis aut novo modo expositis; agitur de hostibus venientibus cum armis novis, insidiis novis et strategiis novis; et proinde remedia antiqua, instructiones antiquae, arma antiqua, et strategiae antiquae quomodo sufficient? Quomodo ingruente bello contra fidem et religionem adeo terrifico, nos stabimus sicut tempore pacis? Redierunt tempora in quibus (ut verbis utar S. Scripturae) *Fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania; adstiterunt reges terrae et principes convenerunt in unum adversus Dominum et adversus Christum eius (Ps. II)*. Iam oculis nostris conspicimus quod *manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius (Hier. Thr. I)*; et auribus nostris audimus clangorem tubarum hostilium atque inimicos clamantes: *Persequar et comprehendam; dividam spolia; interficiet illos manus mea (Exod. XV. 9)*. Rebus sic stantibus multi querimoniis omnia replent. Sed sola lamenta quid iuvant? De catholicis dicitur quod sunt viri desideriorum, dum inimici nostri sunt viri factorum. Ad facta itaque, et ad efficacem Religionis defensionem, et quidem activitate magna, procedere oportet. Matathias clamabat: *Omnis qui zelum habet legis.... exeat post me (I. Mac. II. 12)*.

Slide

Activitas ista (vocando scilicet in auxilium etiam laicos) *actio catholica* appellari solet, et exigitur imprimis a necessitate, quae (ut patet ex supradictis) est adeo urgens atque adeo generalis tuendi fidem et salvandi animas.

Exposcitur etiam ab officio nostro. Equidem, sicut quando patria est in periculo omnes sunt milites, ita defensio religionis ad omnes spectat; et pariter ad omnes charitas proximi extenditur, dicente Domino: *Mandavit illis unicuique de proximo suo* (Eccl. XVII. 12); sed in his pars principalis ex proprio et speciali officio semper spectat ad sacerdotes. De sacerdotibus antiquae legis scriptum fuit (Ios. III.): *Tollite arcam foederis, et praecedite populum*; et Ezech. (III. 18): *Sanguinem eius de manu tua requiram*. A fortiori sacerdotes novae legis (qui in sacris litteris dicuntur *ministri Dei, lumen mundi, sal terrae, pro hominibus constituti in his quae sunt ad Deum*), rerum divinarum custodes, religionis defensores, et de aeterna animarum salute responsables prae caeteris sunt. Specialissimo autem modo hoc dici debet de parochis, qui vere sunt pastores animarum, quas proinde (etiam quia de redditibus Ecclesiae vivunt) a lupis defendere strictissime teneantur.

Actio catholica exigitur insuper ab Episcopis dicentibus nobis cum Apostolo (Ad Thess. I. v. et ad Eph. VI): *Non dormiamus..., induimini armaturam Dei... loricae fidei et charitatis etc.*; et, inter alios, Episcopi nostri Aemiliani nuper miserunt ad clerum ferventissimam epistolam, cui titulus: *L'azione dei sacerdoti nell'ora presente*.

Sed praecipue reclamatur a SS.mo D. N. Leone XIII. Quis nescit, illum dixisse exeundum esse a sacristia et eundem ad populum? Quis ignorat, illum vere dici posse Pontificem actionis catholicae? Nonne pro illa omni nisu semper adlaboravit? Quanta autem pro illa dixit et fecit quis enumerare poterit?

ARTICULUS II.

Agitur in particulari de mediis, quae pro religionis et societatis bono his temporibus adhiberi debent.

693. Media ista sunt praecipue sequentia.

I. Religio, speciatim ope beneficentiae erga pauperes et operarios, reddatur amabilis.

II. Illuminetur populus circa religionem et maxime contra sectas.

III. Omnis industria adhibeatur ad iuventutem, speciatim masculini sexus, salvandam.

IV. Adlaborandum pro bono cleri, et speciatim 1° ut sanctitate et doctrina magis magisque praefulgeat; 2° ut caveat a periculo ne ille ipse gliscentibus erroribus aliquo modo inficiatur, aut in novis mediis adhibendis bonam quidem intentionem habeat, sed non recte procedat; 3° ut vocationes ad statum ecclesiasticum promoveantur.

V. Procuranda est melioratio paroeciae, speciatim quoad viros, et excitando zelum christianum.

VI. Unitis viribus cleri et laicarum consociationum catholicarum, ad procuranda ea quae religioni intersunt, actio (quae dicitur) catholica debito modo promoveatur et foveatur.

VII. Pro concursu ad urnas municipales, et (ubi a S. Sede permittitur) etiam politicas, valde adlaborandum ut electiones religioni favorabiles succedant.

VIII. Diariis librisque bonis favere, et malis omninisu adversari oportet.

IX. Quum ad tuendam religionem pecunia quoque sine dubio exigatur, curandum ut facilius inveniri possit.

X. Ut haec media reapse adhibeantur, omni quo potest modo curandum est.

Haec singula sunt explicanda.